

ՆՈՐ ՌԴԱ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գին 20 փարա

ԸՆԴՈՒՅՑ 30 ՔԵՍԵՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1876

Ն. Տ. ՅՈՒՆՎԱՐ 14 ԹԻԻ 1938

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

(Շաբաթ - Գեղ Գեղ - 1937)

Սակայն անոնց անալիզը և բարձրագույն ճիշդ չափանշաններով արժեքավորելու անհրաժեշտությունը անհերքելի է, որ շատ մեծ իրական տեսություններ տաճկաց միանգամայն քրիստոնեից կը վնասէ։ Սուր միակ բացառություններ կը տեսնուի կրեանի և իրանական մէջ, ուր հասարակայնի գործող հակակշռութեան պէս բան մը ստացուեցաւ մեծ զոհողութիւններով։ Գիտութեան արժանի է՝ որ համակրութեան արժանի ժողովրդեան մը ստորագրեցաւ մէջ այսպիսի տխուր կէտեր կը նշանակենք։ Սակայն կառավարական շրջանակին մէջ տեսնուած ապականեալ այս ազդեցութիւնը միւս ազդեց վրայ ալ կը տիրէ՝ ինչպէս Հայոց Այստեղ հանդերձ եթէ ատեն վառուած ըլլային իրենց Հայաստանի եղբայրը կրած նեղութիւններուն դարման տանելու և եթէ վարչական հեշտափորութիւնը իրենց ջանքերը վստահարէր, Տաճկները կրնային մեծ խնամք տանել Հայկական յաջողակութիւնը աճեցնելով հանդերձ արդիւնէլ այն համոզմանց ներմուծումը՝ որ իրենց կառավարելու գրութեան միշտ պիտի բաղնէին։ Միւս կողմէն՝ այս Հայ պաշտօնատարները՝ որ կըրնան նկատուիլ իրենց հօտին սև հիւստիներն՝ ընդարձակ ծառայութիւններ մատուցին կառավարութեան, ասանք մինչդեռ իրենց եղբայրները միտքան՝ Տաճկաց մեծապէս ծառայելին։ Տաճկաստանի հասարակայնի

պաշտամանը մէջ շատ բարոյականութեան և կամ ուխտագրութիւն չկայ։ սակայն նուազ վարձք առնող և աւելի արագութեամբ աշխատող եթէ բնութեւն Հայերն են ատենք, ասոնց օտար լեզուներ գիտնալն, իմացական ճարտարութիւնը, գործունէութիւնը զանազան գիտնատանց իրենց յատուկ տեղը տուած է։ քաջէ ասանք կառավարութեան մէջէն՝ և ասանք կեդրոնական կառավարութիւնն անյայտ է։ վերջուր Տաճկական հանդայեցումն նուազ տալուցիւ ազդեցութիւնը և կեդրուր ըլլալուն արհամարհանքը՝ և ասանք այն ատեն կրնան տեսնել թէ Հայոց դերադանց կարողութիւնը բոլոր հասարակայնի պաշտամանը մէջ պիտի գործադրուի։ Գիտար է ճշմարտ ազդի մը համար արտայայտել այն առաքինութիւնները՝ որ ազատութեամբ միայն կըրնայ պարզուիլ։ Դժուար է ըլլալ բարոյական՝ անշահատէր և հայրենատէր՝ երբ բռնութեան հնարեալ գրութիւն մը ցուցեր է այդ ցեղին որ կրնայ իր արժանեացը հանել միայն շուքորթութեամբ և խաբէութեամբ վերջապէս զարմանալի է որ Հայոց ազգը կրցեր է մնալ այնպէս ինչպէս այսօր, մինչդեռ իր գոյութեան պարագաներուն հաշտութեւ պէտք էր իջնել բարոյականութեան և մտաւորական անկման ամենայն տուրիմանը։

Ասոնց ազդեցին հանգամանքը, և մասնաւորապէս իրենց յատուկ հասարակութիւնը այնքան յայտնի են՝ որ կարծեն ուշադիր քննութեան մը։

Տաճկաստանի Հայոց հին և

նոր պատմութիւնը իրենցմէ թշուառ և զօրաւոր մէկու մը տակ ընկղմեալ արհամարհելի ազդի մը պատմութիւնը չէ։ Թող Տաճկական կառավարութիւնը Սովետական ռահմանաց մէջ պարբանէն, ասկաւին Հայերն անոր ապագայ պատմութեան մէջ խիստ կարեւոր տեղ մը պիտի բռնեն։ Եւ եթէ բազմաւոր կերպ անօրինէ՝ Հայոց Օսմ. կառավարութեան մէջ բռնելիք պատմական մասը՝ հաւանականաբար ասելի դերադանց պիտի ըլլայ։ Հայոց կրօնական գրութիւնները բաւական ծանօթ են ատոր, վստահի՝ այս ժամանակը պատեհ համարած են տեղեկագիր մը պատրաստելու իրենց կրած անկրաւութիւնները և անոնց գործունէութեւն առաջարկութիւնները պարունակող։ Եւ Հայ հասարակութիւնը՝ իր ամենէն երեւելի անդամներովը ներկայացեալ գիտնի թէ ներկայ ժամանակը նեղութեան ժամանակ է ինչպէս իրենց նոյնպէս և միւս քրիստոնեայ ազգաց համար։

Ասոնք համառօտաբար դրեցին, կը խոստանամ աւելի մանրամասն գրել Հայոց քաղաքական ընկերական և կրօնական վիճակին վրայ, զոր ապագայ աստի կը թողում։

ՆՊԱՏՈՒ ՏՈՒՐԻԸ

Երբոր կառավարութիւնը մէկ անգամի համար ըլլալու պայմանաւ 10 կամ 20 զրէ ընդհանուր նպատակ մը հաւաքել ու բռնեց՝ երբեք մտքէն չէր անցնէր որ կամաւորապէս ուղղուած տուրքը ընդհանուր գանգատ պիտի յարուցանէր, սակայն այնպէս եղաւ։

Չը տեսնաւ մէկը որ 10 կամ 20 զրէն ծանրութեան գանգատէր, վստահի մեծ բան մը չէր, սակայն երբ ատոր գործադիր պաշտօնեայք 10ին տեղ 100 20ին տեղ 200 ուղեւու եղան տուն գլուխ՝ ընդհանուր գանգատ մը լուեցաւ ամեն կողմէ, որպէս թէ տէրութիւնը իրօք 100 կամ 200 զրէ ուղած ըլլայ։ Անցեալ օր գրեցինք ատոր վրայ, բայց հաւանական է որ հասարակութիւնը իր մօտը գանգատող գործադիր պաշտօնէին խօսքն աւելի շուտ լսէ, քան իրմէ հեռու ազգային թերթի մը։ Ուստի այս անգամ պարտաւորեցանք անգամ մ'ալ գրելով աւելի մօտենալ հասարակութեան և քիչ մը աւելի մօտէն լսել տէրութեան ձայնը։

Տէրութեան ուղածը ամեն 13 տարեկանէ վեր եղողէն 10 կամ 20 զրէ է, այսինքն այն որ աշակերտ է և ինքիւր գլխուն գործի տէր չէ 10 զրէ պիտի տայ, այն որ գործի մը տէր է և շահ ու վստակի տէր, 20 զրէ պիտի տայ։

Տէրութիւնը 10նոցէն և 20 նոցէն ուրիշ տոմսակ չունի շրջաբերութեան հանած։ Եթէ 100 կամ 200 զրէ ուղէր 100նոց և 200նոց տոմսակ կհանէր շրջաբերութեան, որ չէ հանած և ոչ միայն այսչափ, այլ յատուկ օրէնք ալ դրաւ՝ որ մէկ մարդ երկու տոմսակ առնելու չ'աւտուի, այլ միայն մէկ հատ, այն որ հարուստ է, այսինքն կալուածի տէր և այլն՝ այն պիտի առնէ աւելի տոմսակը։ Այս օրէնքը այնչափ պարզ է՝ որ բընաւ մեկնութիւն կը վերցնէր, սակայն հարուստները չուզելով

իրենց ինկած բաժինը վճարել՝ բացարձակապէս տէրութեան օրինաց հակառակ իրենց բաժինը ազգատին վրայ ձգել կուզեն :

Առաջները ասանկ բռնութիւններ և անիրաւութիւններ կը լլար, սակայն հիմայ ներելի չէ :

Առաջ ժողովուրդը օրէնքին տէրը չէր ըստ օրինի. այսօր ժողովուրդը օրէնքին տէրն է. տէրութիւնը օրէնքը հրատարակելով ուրիշ բան ըսել չուզեր, բայց միայն սա թէ՛ իմ կողմէ կարգեալ այն պաշտօնեայն որ իմ հըրամայած օրէնքին դէմ հըրաման մը կընէ քեզ՝ միջնազանդիր անօր, այլ ամենայն յարգանք եկուր այդ ապօրէն հըրամանը ինձ իմացուր, առաջները երբոր իմացնէիր՝ լսող չէր ըլլար. հիմա սահմանադրութիւն է. ատանկ բան չըլլար :

Ի՞նչ ըսել է Սահմանադրութիւն, բայց եթէ ժողովուրդեան օրէնքին տէր ըլլալը Արդ. եթէ Պօլսոյ ժողովուրդը տէր չլինար կանգնել և օրէնքին հրամայած 10ին տեղ բռնութեամբ 100 կը վճարէ, հապա գաւառաց մէջ ինչ անիրաւութիւններ չպիտի ըլլայ այս մասին :

Անցեալ օր ըսինք, այսօր ալ կըսենք, 15 տարեկան եթէ աշակերտ ես 10 զրշ պիտի տաս. եթէ պարզ գործի տէր ես 20 զրշ. եթէ հարուստ ես՝ անկէ աւելի և այնքան աւելի որքան օրէնքը սահմանած է :

Մեք գիտենք թէ ժողովուրդը յանուն տէրութեան կեդքողները պիտի ըսեն թէ՛ մի խաբուիք այդ թերթին դրածներուն և ասանկով տէրութեան օրէնքը սխալ պիտի մեկնեն և ընդհանուրին տրտունջ պատճառեն. սակայն ատոր ձեր պատասխանը սա թող ըլլայ թէ՛ եթէ տէրութիւնը մենէ 100 կամ 200 զրշ պահանջէր՝ մեզ եթէ հարուստ չեմ 10էն ու 20էն աւելի մի տար ըսող թերթը կը խափանէր, խմբագիրն ալ իբրեւ տէրութեան դանձուն թշնամին աքսոր կը զրկէր. արդ՝ ըսէք, ոչ թերթը խափանուած է և ոչ խմբագիրը պատժուած, ուրեմն տէրութեան կանոնին բուն թարգմանն այն է :

Սահմանադրականութեան սնունդը ըսինք անցեալ օր իբրեւ հաց և ջուր ազատ տպագրութիւնն է. ահա ատոր վտրձը պիտի տեսնէք սահպատակ տըրոց խնդրոյն մէջ. այսինքն պիտի տեսնէք թէ օրէնքին, ժողովուրդեան և տէրութեան գործ

ծագիր պաշտօնատարաց մէջ տեղ ամենուն իրաւունքը տեղը տանողը ազատ մամուլն է. ազատ մամուլ ալ իրաւունքը տեղը տանողը՝ օրէնքը, ժողովուրդը և տէրութեան գործագիր իշխանութիւնն է :

Եւրոպացին և Տաճկաստանցին յաճախ մէկ մէկու կը հորցնեն թէ՛ արդեօք պիտի գործադրուի այս սահմանադրութիւնը. — ատոր պատասխանը սա պատասխանաւ կրնայ ըսուիլ. Տաճկաստանի ժողովուրդը սոյն սահմանադրութեամբ իրեն տըրուած իրաւանց տէր պիտի կենայ. — եթէ ժողովուրդը տէր պիտի կենայ, սահմանադրութեան գործադրութիւնը երաշխաւորեալ է, եթէ տէր չպիտի կենայ՝ անշուշտ եղիր որ չպիտի գործադրուի :

Արդ. ուրեմն, ժողովուրդաւոր կեցիր իրաւանց ու պարտեացը տէրութիւնը քենէ 10 կամ 20 զրշ կուզէ, այս վճարել է քու պարտքդ. ասկէ աւելին պահանջող իրեւ քու քանակից յափշտակիչը և իբրեւ քու տէրութեանդ պատիւը յաշտ հասարակաց կոտորող իմացուր ազգին և տէրութեան. այս է քու իրաւունքդ. բայց երբոր քենէ տէրութեան 10 կամ 20 զրշ պահանջածին դէմ աւելի կուտաս՝ դոնէ մի տրտնջալ, զի տրտունջը դուն քեզի դէմ ընելու ես որ տէրութեան հրամանին դէմ վարուեցար : Սակայն երկիրն իր այս մասին ունեցած պարտազանցութեան մէջ ալ չլինար արդարանալ որովհետեւ ներկայ սահմանադրութիւնը իրաւունք մ'ալ տուած է երկրին :

Յօդ. 14 — Օսմանեան հըպատակներէն մէկ կամ մէկ քանի անձինք եթէ կամ իրենց անձնականին և կամ հասարակաց դէմ օրինաց ու կանոնաց հակառակ վարմունք մը տեսնեն՝ իբրեւ տըրտունջող իրաւունք ունին գործին բուն տեղին խնդրագիր տալու :

Այս օրէնքը այնքան մեծ իմաստութեամբ հաստատուած է ինչպէս հոս նոյնպէս ամեն ազատազգաց մէջ՝ որ բուն սահմանադրականութեան հաստատ հիմանց մին կըկազմէ, սա սկզբնաւոր թէ տկարին իրաւունքը պէտք է պաշտպանուի ժողովուրդով :

Այս սկզբունքը քեզ կը դատապարտէ միշտ երբ օրինաց զեղծում գործող պաշտօնէին դէմ տկար քաղաքացին չէս պաշտպաներ յանուն օրինաց :

Ուստի դարձեալ կըսենք, տէրութիւնը չափաւոր գումար մը սահմանած է. 10 կամ 20 զրշ անկէ աւելին հարուստը պիտի վճարէ. հետեւաբար եթէ կըրնաս առանց տրտնջալու 1000 ալ տալ, տուր, իսկ եթէ առանց տրտնջալու 10 էս կամ 20 էս աւելի չես կրնար տալ՝ մի տար, զի երկիրը հասարակաց տրտունջին պէտք չունի :

Խորըմէն Պատրիէթի հետեւեալ նամակը կը գրեն :

Անցեալները Գաղաք հեծեւազօրաց Խորըմի գաշտավայրներուն մէջ տարածուիլը դրած էի, ասկէ տասնհինգ օր առաջ կէօզլէվէ ալ վրց գունդ հետեւակ և չորս վաշտ ձիաւորք եկան և ասոնք Ռուսաց և Հրէից պարագայ տանց մէջ զետեղուեցան, մնացածներն ալ հնդական հողէ այլ և այլ տաճիկ բնակարանաց մէջ ընակեցան, մենք Աստուծոյ ողորմութեամբ բը Ռուսաց բռնապետութենէն ազատելու յոյս կընէինք, բայց հիմայ չորս կողմանէ Գաղաքներէ պաշարուեցանք, ասոնցմէ տեսած հարստահարութեանց պզտիկ մէկ նկարագրութիւնը ընեմ ձեզի :

Ասոնց գալստեան առաջին օրը կէօզլէվէի քաղաքապետը քանի մը Տաճիկ մեծամեծներ կանչելով հրամայեց որ երկու օր այս զօրաց հաց և ձիերնուն ալ դարի հայթայթենք, ինչ իցէ մերձակայ գիւղաքաղաքներէն յարգ և դարի բերել տալով և փռանց ալ առատ հաց չինել տալով զասոնք երկու օր կերակրեցինք ձերաբար, երբորդ օրը միայն հաց տուինք և ձիոց յարգ չկրցանք դանալ, ոստիկանութիւնը մերձակայ գիւղոց այլ և այլ սնտուի խոտմունքներ ընելով, վերջը կը վճարենք ըսելով բռնութեամբ ձիոց յարգ մատակարարեցին, եթէ տասն և հինգ օր ասանկ երթայ խեղճերը իրենց կենդանեացը յարգ չպիտի կարենան տալ, քաշած խեղճութիւննիս գրով բացատրել անհնար է :

Այս զինուորները եկած օրերնուն երկրորդ օրը շուկային մէջ համարձակութեամբ աւարառութեան սկսան և փռու մը ու երկու պողալածառի խանութները կազապեցին, նոյն օրը յարգ երկ անձի մը գլխի փաթտոցէն Տաճիկ ըլլալը համկնալով այս զինուորները թիւրք թիւրք պօռալով խեղճը շաղախներուն

մէջ տապալկեցին և փաթթոցը վիզը կապելով սկսան քաշիլը աւելնոյն օրը ճամբուն մէջ տաճիկ կնկան մը հանդիպելով այս վայրագ զինուորները խեղճը ձեծեր և զգեստները պատուերն, ինչպէս ըսի, ասոնց Տաճկաց հատուցած չարիքները մի առ մի գրել անկարելի է :

Հիմալու հիմայ շուկայներու մէջ ամենեւին առեւտուր չըլլար, վասն զի ոչ ոք խանութ բանալու կը համարձակի. գարոյները բոլորովին դոցուած են, մանկը տիք տնէն դուրս չեն կրնար ելնել և ոչ ալ խաթմաները իրենց դրացեացը այցելութիւն տալու կը համարձակին, գործերնիս Աստուծոյ մնաց, ինչ ընելիքնիս չենք գիտեր, ուստի կազալեմք մեզի համար ազօթեցէք :

Չորս օր առաջ յուսով մեզմէ քանի մը մեծամեծներ քոտիկուսութեան դիմելով Ալեքսանդր կայսեր խոստմունքը և արդի հարստահարութեանք յիշեցուցին, բայց նա, «ես զինուորաց բան մը չեմ կարող ընել» ըսելով ճամբեց, անկէ շիտակ հրամանատարաց դիմեցին, բայց սնտուի խոտում մը միայն ընդունեցան :

Ատոր երկրորդ օրը ութ Գաղաք միներէի մը շուրջ ժողովելով աղօթքի հրաւիրող կարգացողը սկսան քարկոծել և խեղճին աչքն ալ հաներ են, ուստի հիմայ մէկիւթ ալ երթալու չենք համարձակիր և աղօթքնիս տուններնուս մէջ կը մատուցանենք, դեռ բոլոր լքսածներս ու տեսածներս պատմելու ըլլամ, դուք ալ մեզի պէս արիւն կ'արտասուէք, մեր մըտածութիւնը հիմայ զիշեր ցերէի սա է թէ՛ արդեօք այսպիսով բոլորովին պիտի ջնջուինք կամ թէ՛ ձեզի պէս ազատութեան ճամբան վերջապէս պիտի գտնենք :

ԲՈՒՄԱՆԻՍ ԵՒ ԴԵՍՊԱՆԱԺՈՂՈՎԸ

Պ. Պրիթիանօ դեռպանաժողովոյ լիազօր անդամաց հետեւեալ տեղեկագիրը մատուցած է յանուն Բումանիոյ, զոր Աւիլու պուրկի լրագրոյն մէջ կարդալով պատշաճ դատեցինք թարգմանել :

«Բումանիոն բացարձակապէս չեղք է, և հարկ է որ այնպէս ըլլայ, այս չեղածութիւնը որ 1836 է ի վեր կը պահէ իւր ամբողջութիւնը վերադադարէ մէկ հատիկ միջոյն է (ըստ տրամադրութեան յօդուածոց 1836 մարտ 30ի դաշնա

դրոյն) Թուրքո-Սերվիական պատերազմին սկիզբէն ի վեր թուամեկա ազգային օրինացը պարսկէն համեմատ ընթացք մը բռնած է : Սակայն 1836ին Եւրոպիոյ վեհաժողովոյ խոստացած նախնական երաշխաւորութիւնը ամենեւին չտեսաւ , ինչպիսիք մնացած այս դաւառը վերջէն իրաւունք չունի իրեն գաղտնակից ընտրելու . անտարակոյս այս : Որ և իցէ գաղտնակցութիւնը Ռուսմանիոյ արգելուած չէ : Միայն չկրնար յարձակողական գաղտնակցութիւն մը կնքել : Բայց ազատ է ամբողջութիւնը ապահովելու և չէզոքութիւնը պահպանել կարենալու : Համար գաղտնակցիլ որ և իցէ տեսութեան հետ : Ռուսմանիոյ իրեն չէզոք վարչութիւն մը՝ ազգային նախնականք բերնովը , ինքզինք չէզոք կը յայտարարէ : Բուսմանիոյ ազգային վարչութիւնն ալ մինչեւ ցայսօր չէզոքութիւնը յարգեց և օրէնքը պահպանեց , այս երկու գերազանց պայմանները զորոս գաղտնակցիլ կը պահանջեն : Ղրուսմանիոյ՝ արեւելեան Պէլճիգա հանդիսացողին : Սրդ կարգը Եւրոպիոյ է : ինքն է որ կը խօսի , իւր վրայ դարձուցած ենք աչքերնիս և վստահութեամբ կապանքն որ Ռուսմանիոյ դիրքը լաւ որոշէ :

Սյո խնդիրը հաստատելու համար շատ մը պատճառաւորութիւնք յառաջ կը բերուին , ապացոյցք որ գաղտնակցութեան և խաղաղութեան նպատակաւ մեծ տեսութիւնք Ռուսմանիոյ նկատմամբ 1836ի դործք ի կատար պիտի հասցեն , Զուլիցերիոյ և Պէլճիոյ շնորհաձեւուն նման , մասնաւոր խնամք այս դաւառիս ալ ազատ դիրքը որոշելով :

ՆԵՐՔԻՆ

Վեհ. կայսրը 75 Սերվիայի գերեաց ազատութիւն շնորհելով հայրենիքին զրկած է :

Սերվիոյ կառավարութիւնը այս տարին պատերազմի պատճառաւ 3 միլիոն քրիստոնէականները քաղաքէն քաղաք փոխեց :

Երեկ Բ. Դուռը նախարարաց ժողով գումարուելուն պատճառաւ , գեղապանաժողովը չը կըրցաւ նիստ ընել :

Ալաբեկեան Մարկոս էֆի. վանս վարչութեան մուսուլման ըլլալը պաշտօնապէս հրատարակուեցաւ :

Լորտ Սպիտապուրի այսօր Մեծ Եպարքոսին ապարանքը երթալով տեսութիւն մը պիտի ընէ :

Մեղդիոյ դեռ պահ Սըք Հէն. ըն իլեթի երէկ վեհ. կայսեր ներկայանալուն պատճառը՝ Մեղդիոյ թագուհւոյն երկրորդ որդին՝ որ Բուսիոյ կայսեր փեսան է , զաւակ մը ունենալուն լուրը Նորին Վեհափառութեան հաղորդելու համար է եղեր :

Պօլսոյ Ավստրիական ընդհանուր հիւպատոսին Պ. Օսթրայ. չէրի Մէճիտի պատուանշանին երրորդ աստիճանը շնորհուեցաւ :

Անցեալ շաբաթ Լորտ Սպիտապուրի Հիսար երթալով Ահմէտ Վէֆիք էֆէնտիի հետ տեսակցեր է :

Մեծ Եպարքոսը Լիթուէմ բաշան և Սալֆէթ բաշան երէկ արքունի պալատն երթալով երեկոյեան հացկերոյթը հոն ըրին և զիչերը Վեհափառ կայսեր ներկայութեամբ ժողովք գումարեր են :

Նոր եկող զինուորաց երեք շարժի օր Սպարապետութեան դռնէն հրացան բաժնուեցան :

Դեսպանախորհրդոյ անդամք անցեալ օր տեւք ի միասին Ապտուլլահեանց երթալով լուսանկարնին հանել տուեր են :

Սեմինէն կը հեռագրեն թէ զինագաղարին երկարելուն պատճառաւ Պ. Բիթիչ ըսեր է թէ՝ Սերվիա խաղաղութեան կարօտ է և նորէն պատերազմելու չկրնար ձեռնարկել , մինչեւ որ անոր դրէն օգնութիւն չհասնի :

Բուսիոյ մինչեւ ցարդ ժողոված զինուորաց թիւը , Պէսարապիոյ բանակն ալ ի միասին առնելով , ընդ ամենք 274,000 հետեւակ 10000 ձիաւոր և 245 թնդանօթէ բաղկացեալ է :

Զինագաղարին երկարելուն վրայ Բուսիոյ այն դորք ժողովելը յետաձգեր են :

Ֆարափապոֆօր կըսէ թէ Օսմանեան ներկայացուցիչը չեն ընդունած քոնֆերանսի առաջարկութեան սա կէտերը :

Հողային դրամամբ դործնական երաշխաւորութիւն տալ մեծ մասին խօսած լեզուն պաշտօնական լեզու ըլլալն , թաղապետական իրաւունքներ սահմանելը և քրիստոնեայ կառավարիչներ կարգուելը ևն :

Աստիք կըսէ անանկ կերպով մը կարգադրուած են՝ որ մէկուն ընդունուելովը միւսներն ալ ընդունուած կըլլան , հետեւաբար ասոնց ընդունուելովը՝ Բուսիոյ նպատակը յառաջ տարուած կըլլայ :

Պատրիէթ կըսէ թէ երէկուան քոնֆերանսին որոշումէն ետք ժէնեւալ ինիսիէթի և Պօլսէն պիտի մէկնի : Սոյն թերթը կըսէ նաև թէ Լորտ Սպիտապուրի ետ պիտի կանչուի և Սըք Հէնի իլեթի իւր պաշտօնին պիտի վերահաստատուի :

Զիա էֆէնտի խտարէի Մահսուէ չոգենաւներուն վերատեսուէ անուանուեցաւ :

Թունայի ընդհանուր հրամանատար Ահմէտ Էյուպ բաշա Բուսուքի ամբողջութեամբ զինելով պէտք եղած հրամանները տուէր և Վիտին գնացեր է :

Արդի առևտրական պաշտօնատունը երեսփ. և ծերակոյտի ժողովոյ խորհրդարան պիտի ըլլայ :

Նեօլոգոս կըսէ թէ բաղմաթիւ ստորագրութեամբ Պօլկարք Եւրոպիոյ թերթերուն գրեր ուղղեր են՝ յայտարարելով թէ իրենք դոհ են Օսմանցիէն և իրենց համար զուրքուածները սուտ են :

Մուսթաֆէք զինուորաց աւելորդին հրաման ելեր է երկիրն դառնալու :

Վարչավիայէն կը գրեն թէ Թիֆլիսի ախոր սարսափելի կոտորածներ կընէ , հիւանդանոցք ախտացելովը լցեալ են և այն պէս կը զրուցեն թէ՝ այս հիւանդութիւնը Սերվիայէն վերադարձող Բուս կամաւորաց պատճառաւ տարածուած ըլլայ :

Սերիոյ կուսակալ ընտրուած Զայա բաշա երեսփոխան ընտրելու փափաք ունենալուն համար զայն իր նոր պաշտօնէին չը դրկելու ինդրանօք 15,000 ստորագրութեամբ հանրագիր մը տրուեցաւ Օգոստ . Սուլթանին :

Տպագրական օրինաց վիճաւորութիւնը Պետական խորհրդոյ մէջ աւարտելու վրայ է : Բոլոր երկիրք դոհ պիտի ըլլայ , եթէ այս առթիւ սա անիծեալ փուլը վերցուի , զի Սապահի պէս թերթի մը ատար երեսէն դադարման դատապարտուիլը ընդհանուր դժգոհութիւն պատճառած է :

Ը Ն Դ Ս Ր Զ Ս Կ ՕՐԱՆՈՑԻ 1877

ԹՈՒՍԱՍՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՐԵՎԱՆ

Յերթմիա քահանայէ Խաղաղութիւն

Պարունակութիւնք.— Վեհ. կաթողիկոս ամենայն Հայոց , և Բարձրաշնորհ Պատր. Կ. Պօլսոյ : Ազգ. Ընդհ. Ժողով , բաղկացեալ ի 140 անդամոց յակահանուանէ նշանակեալ , և ըստ իւրաքանչիւր դաւառաց Տաճկաստանի :

Ազգ. վարչութիւն , Կրօն. և Քաղ. Ժողովոց անդամք և պաշտօնք նոցա :

Ազգային դիւանատուն եւ գործադիր պաշտօնայք :

Դատաստանական՝ Ուսումնական՝ Տնտեսական խորհուրդ և Ելմտական հոգաբարձութիւն և պաշտօնք նոցա :

Ընդհանուր ցուցակ առաջնորդաց և առաջնորդական տեղապահաց Տաճկաստանի դաւառաց :

Ցուցակ երկսեռ անուանց միլիտերի երախայից պաշտօնապէս աւանդեալ ի նախորդ կըրօնական ժողովէ ի դիւրութիւն ազգայնոց :

Շքանուանք ըստ իւրաքանչիւր աստիճանի և արժանեաց պատկանեալ :

Տաճկաստանի կայսր և կայսերազունք :

Բարձրաստիճան նախարարք Օսմանեան տէրութեան :

Հայազգի զանազան պաշտօնատարք Օսմանեան կառավարութեան ի Բ. Դուռն արքունի :

Վիճակագրութիւն բոլոր ազգային վարժարանաց Կ. Պօլսոյ և որքանութիւն Հայազգի երկսեռ աշակերտաց և տարեկան ծախք ուսուցանող վարժապետաց :

Որ բոլոր դրամաճառաց քով կը վաճառի

Ի Գին 3 զրշ

ՏՕՔԹԵՕՈՒ ՃԷԼԱՄ

Մասնաւոր դարմանիչ Սրբ- սիակիւթ Գաղիական ախտի և նոյն կամ որ և է պատճառաւ ծագում առած ամբողջ ծընըն- դական գործարաններու վերա- բերեալ հիւանդութեանց :

Ինչպէս ծանուցինք, Տօք- թէօն ճէլային թէ իւր աշակեր- տութեան ժամանակ և թէ վը- կայեալ բժիշկ անուանուելէն վերջը մասնաւոր ուսումն քրած բլլալը թէ Գաղիական և թէ ուրիշ որ և է տեսակ ծննդա- կան գործարաններու վերա- բերեալ հիւանդութեանց ճիւ- ղերուն մէջ, և որուն այս մա- սին ունեցած ճարտարութիւնը շատերուն ծանօթ բլլալն գիտ- նալով, կը ծանուցանենք Սր- գոյ Հասարակութեան, որ ա- մեն կիրակի, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդ- ներ պիտի ընդունի իւր բժնա- կարանը որ է Բերայ Թարա- պաշի ճատտէսի թիւ 117 և ա- մեն երկուշաբթի, չորեքշաբ- թի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 9ը Պահճեգարու Համի- տիյէ Թիւլպէին դէմի կարգը իբի գաբուլու Սինապեան Վի- ջէն էֆինտիի դեղարանը թիւ 32:

Փետր. 15

ԳԵՐԱԿԱՆ

130 պատկեր, 48 երեսէ բաղկացեալ ընտիր թղթով և կաղմեալ. կեդրոնատեղին է Զարդարեան գործարան Կ. Պօ- լիս Սուլթան Համամ թիւ 14 կը գտնուի նաև ամեն գրավա- ճառաց քով: Գին 40 փարայ: Դպրոցաց համար հարկւրին 10 դեղջ:

Ազգ. Հիւանդանոցի ներքին բժիշկ Տօքթօր Գաբրիէլ էֆէն- տի նահապետեան, այսուհետև ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը 6էն 8 Սամաթիա Իմրահօրը Թօ- գաթիլեան Պ. Գաբրիէլի դեղա- րանը, և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ. Ճիլանաքիին դեղարանը, նաև Հիւանդանոց իրեն դիմող աղ- քատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն ձրի նայելու պատրաստ բլլալը կը ծանուցանէ արգոյ հասարա- կութեան:

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանքնտա իւսթ գաթ- աա 21 նիւմէրօլու օտատա հաֆ-

թատա հէր կիւն էօյլէնտէն սօն- րա թալիւթ օլաշարա լիսան լէ- տաֆէթ պէյանը Թիւրքի թա- լիւմ վէ շակիրտանը հէր վէճհէ խօշնուտ իտէճէք տիր:

ՏՕՔԹՕՐ ՄՍՐԲԵՐ

Վիէննա մէքթէպլէրինտէ օն պէշ սէնէ մուգատտէմ տիրումա ալմը վէ պիր չօդ Էվրոպա խաա- թախանէլէրտէ բրօլա իթմիշ օ- լան տօքթօր Մարքեր՝ պուտէ- ֆա Պէշիքթաշտա Բաշա մա- հալլէսինտէ Բոււ քիլիսէսի դար- չըսքնտա 4 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ 3-3է բաղարտան մաատա ֆա- գիր խաթթալարա մէճճանէն պա- գաճադ տըր:

Բաղար իրթէսի, չարչամպա վէ ճոււսա կիւնլէրի սաաթ 7- 9ա գատար Թադսիմտէ Պաթիւր- վիլ էճգախանէսինտէ, վէ սալը վէ բէրչէմպէ վէ ճոււսա իր- Թէսի կիւնլէրի Գալթատա վօյլօտա սօգաղընտա Բօլօնէլ էճգախանէսինտէ սաաթ 7-9ա գատար պուլունուպ հէր նէվի խաթթալարա պաղաճադ տըր:

Պունտան մաատա վազըթ- լարտա պալէատէ գիւք օլունան խանէսինտէ պուլունուր:

Միւմայիլէյ յս տօքթօր, ճէ- րահլըք վէ էպէլիք վէ րահիւմ իւֆիւնէթի, գանլը վէ գուրու պատուր, սըթմա, կէօլիւս, տէ- րի խաթթալըք, ֆրէնկի վէ օն- տան գալմա գուլադ, պուլուն կէօլ վէ րահիւմ վէ եէլլէրի նէ գատար էսկի օլաա բէհրիլիւլ աղ վազըթ րահիւմ տէֆի- տէճէք, վէ պէլ սօուգըլուգ եէնի վէ էսկի քէնտի ալէաթընտա օն տէֆատա տէֆ իտէճէյիլի ի- լան իլլէր:

Գեկտ. 9

ՏՕՔԹՕՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Վկայեալ բժիշկն որ մասնա- ւոր հմտութիւն ունի կուրծքի և թոքային ախտերու, աչացա- ւի, խոյրի (սքրածա) և գաղիա- կան ախտի. նաևս կատարեալ վիրարոյթ ամեն ճիւղերու մէջ:

Կը ծանուցանէ արգոյ հա- սարակութեան որ ամեն հինգ- շաբթի և շաբաթ օրերը ժամը 4էն մինչև 9 հիւանդներն ընդու- նելու պատրաստ պիտի բլլայ Թօք- -գաբուլի Էպէ փոզոյը թիւ 2 տանը մէջ:

Իսկ երկուշաբթի օրերը ժա- մը 5էն մինչև 9 իրեն դիմող աղքատիկ հիւանդները ձրիա- պէս պիտի նայի, միւնոյն թա-

ղին մէջ Էսկի սալը բաղար ճատ- տէսի թիւ 94 Պ. Նիքօլաքիի դեղարանը:

Գեկտ. 22

ՕՍՍԻԱՆՈՒ

ՍԿՈՎՏԻԱՅԻ ԳԵՐԹՈՂԻՆ

Գ. ԴԱՐՈՒՆ

Գ ե Ր Թ ու ա ծ

Թարգմանէ

Պ. Յ. ԱՏՐՈՒՆԻ

Սոյն հեղինակին քերթուա- ծոց արժէքը որ մինչև Հոմերոսի հաւասար կը համարին բաղումը յեւրոպացի դարդիտաց, այժմ հայերէն աշխարհարաւ լեղուի թարգմանուած ու ապագրուած է, իրաւամբ կարժէ որ գտնուի ամեն հայ բանասիրաց դատան մէջ: Կը վաճառի Մէրճան չարը դրամվաճառ Սրապեան Պաղտա- սար աղայի և ուրիշ գրավա- ճառաց քով:

Գին 5 դ

Յառաջագէմ աշակերտաց համար կաղանդի նուէր տալու ալ շատ յարմար է:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԱՆ

ՄԱՐԻՕՆ ՏՐԼՈՐՄԻ

Խ Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ա Ն Բ Ը
կամ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆԲ

Հեղինակ

ԷՕԺԷՆ ՏԸ ՄԵՐԳՈՒՐԻ

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլն- կիրէր ճատտէսի թիւ 8, Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը գին 2 ֆրանք:

Ամբողջ գործը 2 հատորէ պիտի բաղկանայ:

ԲՍՐԻԶՆ ՅԱՄԵՐԻԿԱՅ

ԴՈՐԾ Է. ԼԱՊՈՒԼԷՅԻ

Այս եղական գործին երկ- րորդ և վերջին հատորն ալ իդ- միրի Տէտէեան տպարանէն հա- սած բլլալով, կը գտնուի Եէնի ճամի փոզոյ, Զիլնկիրէր ճատ- տէսի, թիւ 8, Ս. Ղ. և Եաղ- մաճեան գրատունը:

Գին 2 ֆրանք:

Պ. ՏԸ ԳԱՄՐՈՐ

Թարգմանէ Գ. Զիլնկիրեան

Հրատարակիւն Տէպէեան

Կը ծախուի Ս. Ղ. և Եաղ- մաճեան գրատունը,

Գին 1 ֆրանք 30 սանդիւմ

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՏԱՐԵՆԻՇ

1877

ԹՈՒՍԿԱՆԻՆ

Ի ԳՐԱՏԱՆ ՓԱՐԻԶՈՒ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Զագագնրար, Սկոբեան խան. Թիւ 15

ԳԻՆ, ՄԻԿԷԼԵՆԴԵՆՈՅ ԹՎԱԴԱԴՐՄ

Կը ծախուի նաև ի Պօլիս. —

Ի Գրատան Պաղտասար աղայի Սրապեան. Մէրճան թիւ 33:

Եւ ամեն գրավաճառաց քով:

Ի Ղալաթիւս. — Ի Թիւթալու- ճառանոցի Յ. Արշակ էֆէնտիի. Մահմուտիէ ճատտէսի թիւ 15.

Նուէրի համար. — Մետաք- սեայ և թաւշեայ փառակաղմ, և այլ և այլ տեսակ ոսկեղօծներ զանազան դներով:

ՆՈՐ ԱԶԳԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ամեն լեղուէ գործածուած գրեանք կը գնուին ու կը վա- ճառուին Ուղուն Զարըք Գիլիտ խանի կարգը թիւ 360 խանութը: Գնումները ժամը 4 1/2 էն 6 և 8 1/2 էն 11 կըլլան:

ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴԱԼԷՆՏԵՐԵԱՆ

Բիգա-փաշա խան քիւ 1

Վիմագրատունս պատրաստ է ամեն տեսակ այցատոմս, հասցէ և վաճառականականու հաշուա- կան խորագրեր խիտ յարդա- րուն ընտիր և փայլուն ձեւով շինելու դիւրագին եղանակաւ:

Վիմագրատունս կը խոստա- նայ իրենդիմադ յաճախորդները կարելի եղածին չափ գոհ ընել. և արդէն վիմագրատան տնօրէ- նը ճանչցողները, բաւական է որ արուեստական ճաշակի տէր ըլ- լան կը վկայեն թէ ազնիւն ու գեղեցիկ կատարեալպէս կըր- նան գտնել:

Ուզողը աղաւ է անձամբ վի- մագրատունս գիմել և ինքնին ստուգել ու համոզուելու այս ամէնուն ճշմարտութեանը:

ԽՄՐԱԳԻՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Եոսուֆեան խան վերի յարկ թիւ 7